

PRAWO I ŁASKA

Teksty przewodnie: Ga 2,21; Pwt 9,1-6.

Zakres studium: Ez 28,15; Ps 119,29.41-45.70.92-97.

Część I: Przegląd

Ludzie przestrzegający prawa często bywali oskarżani o legalizm bezduszny i bezmyślny, wsteczną religię. Takie oskarżenia są niesprawiedliwe. Prawo Boże, zgodnie z tym, jak rozumeli je Izraelici, wskazywało coś zupełnie przeciwnego, było światłem pomagającym w duchowej drodze i służącym postępowi. Psalmista porównuje prawo do „pochodni nogom” i „światłości ścieżkom” (Ps 119,105).

Ta prawda jest zawarta w hebrajskim słowie *tora*, które wiąże się ze słowem *or*, „światło”. Kiedy ktoś kroczy ścieżką w nocy, lampa nie tylko oświetla mu drogę, ale także płoszy węże czyhające na ścieżce. Obraz użyty przez poetę ukazuje podwójną funkcję prawa: oświecanie, nauczanie i pomaganie w drodze, ale także ochronę przed niebezpieczeństwem i zapewnienie bezpieczeństwa w drodze. Prorok Izajasz wskazuje to samo powiązanie, kiedy mówi, że gdy ludzie są bez prawa, „nie ma dla nich światła” (zob. Iz 8,20). Prawo, które jest światłem, wyraża łaskę Boga dla Jego ludu. To światło pomoże nam iść i wytrwać na niebezpiecznej drodze w ciemności. W tym sensie prawo jest dane, byśmy mogli „żyć”.

W tej lekcji zbadamy paradoksalne powiązanie między Bożym prawem i łaską.

Temat lekcji

- **Łaska i prawo.** Jakie jest powiązanie między łaską i prawem i jak łączą się one w życiu wierzących?

Część II: Komentarz

Księga Powtórzonego Prawa jest chyba tą księgą starotestamentową, w której łaska i prawo są ze sobą najbardziej złączone w taki sposób, iż trudno je dostrzec osobno. Kiedy Mojżesz mówi o prawie, myśli jednocześnie o łasce. Prawo jest rozumiane w tej księdze jako znak przymierza. Dlatego prawo i łaska są powiązane zarówno z Bożego, jak i ludzkiego punktu widzenia. Dla Bóg prawo jest sposobem realizacji Jego woli na ziemi przez ludzką egzystencję i historię. Dla Izraelitów prawo jest namacalnym znakiem ich odpowiedzi dla Boga i ich więzi przymierza z Panem. Innymi słowy, prawo jest tym, co czyni łaskę widzialną i konkretną w świetle historii i życia. Łaska zaś sprawia, że prawo jest możliwe, znośne i przystające do życia.

Łaska poprzedza prawo i prowadzi do niego

Ten proces jest pierwszym przesłaniem, jakie Adam usłyszał w pierwszym Bożym przykazaniu. Kiedy po raz pierwszy użyte zostało słowo *cawah*, „przykazanie”, odnosiło się do łaski: „I dał Pan Bóg człowiekowi taki rozkaz: Z każdego drzewa tego ogrodu możesz jeść” (Rdz 2,16). Przykazanie zakazujące spożywania z drzewa poznania zostało poprzedzone Bożym darem *wszystkich* pozostałych drzew ogrodu. Podobnie *Księga Powtórzonego Prawa* zaczyna się od łaski Boga, od tego, co On uczynił dla swego ludu, oraz od Jego daru ziemi. Następnie od tego konkretnego, historycznego przypomnienia Bóg przechodzi do prawa i wymaga od swego ludu przestrzegania prawa. Ten proces jest widzialny w strukturze przymierza *Księgi Powtórzonego Prawa* i jest powtarzany przez całą księgę. Dziesięcioro Przykazań zaczyna się afirmacją: „Jam jest Pan, Bóg twój, który cię wyprowadził z ziemi egipskiej, z domu niewoli” (Pwt 5,6). Jest to uznanie tego, czego Bóg dokonał dla Izraelitów, a prowadzi ich do posłuszeństwa Bożym przykazaniom: „Wy widzieliście, co uczyniłem Egipcjanom, jak nosiłem was na skrzydłach orlich i przywiodłem was do siebie. A teraz, jeżeli pilnie słuchać będziecie głosu mojego i przestrzegać mojego przymierza...” (Wj 19,4-5).

Zwróć uwagę, że wezwanie do „posłuszeństwa” (*shama*), poprzedzone wyrażeniem „a teraz”, następuje później i jest bezpośrednią konsekwencją tego, co Bóg uczynił dla Izraelitów.

W *Psalmie 119*, najpiękniejszym w całej *Biblii* poemacie o prawie i łasce, psalmista zaczyna od zwrócenia uwagi na łaskę: „Niech spłynie na mnie łaska twoja, Panie, zbawienie twoje według obietnicy twojej” (Ps 119,41). Następnie przechodzi do kolejnego etapu, którym jest prawo: „a Prawa Twego zawsze strzec będę” (Ps 119,44 BT). W *Księdze Powtórzonego Prawa* czytamy, że „ponieważ Pan was umiłował” (Pwt 7,8), „przestrzegaj więc [Jego] przykazań” (Pwt 7,11). Z ludzkiego punktu widzenia lud Boży ma przestrzegać przykazań Bożych z miłości do Boga. Psalmista mówi: „znajduję rozkosz w Twoim Prawie” (Ps 119,70 BT; por. Ps 119,174), oraz: „Jakże miłuję Prawo Twoje” (Ps 119,97 BT).

Pytanie do omówienia i przemyślenia: Dlaczego posłuszeństwo przykazaniom Bożym jest jedyną logiczną i poważną odpowiedzią na łaskę Boga i Jego zbawcze dokonania? Dlaczego działanie musi prowadzić do działania? Co pomyślałbyś o polityku, który swoją kampanię opierałby wyłącznie na sentymentalnych życzeniach nie mających odzwierciedlenia w projektach i planach rozwiązywania problemów ekonomicznych i społecznych? Jakie powody tłumaczą miłość psalmisty do prawa Bożego?

Prawo i łaska

Prawo jest definiowane jako dar Boga. Czasownik *natan*, „dać”, jest użyty przez Boga w odniesieniu do prawa: „Któryż naród wielki ma prawa i nakazy tak sprawiedliwe, jak całe to Prawo, które ja wam dziś daję [*natan*]?” (Pwt 4,8). Dziesięciorgo Przykazań zostało „dane” przez Boga (Wj 24,12). Psalmista identyfikuje prawo jako łaskę: „daj mi zaś łaskę Twojego Prawa!” (Ps 119,29 BT). *Biblia warszawska* tłumaczy: „Ucz mię łaskawie zakonu swojego!”. Zatem psalmista doświadcza prawa Bożego jako łaski, drogi wolności: „chodźć będę na wolności, bo szukam rozkazów twoich” (Ps 119,45). W *Nowym Testamencie* Jezus powtarza ten pogląd, kiedy uczy swoich uczniów, że znajdując wolność w Jego słowach prawdy (J 8,32; por. Jk 1,25; 2,12).

Ciekawe, że powszechnie stosowanym hebrajskim słowem oznaczającym prawo w *Starym Testamencie* jest *tora*, które dosłownie oznacza „wskazywać drogę”. Jest to słowo powszechnie kojarzone z drogą wskazywaną przez kapłana. Przykładem takiego zrozumienia tego słowa jest Ag 2,11, gdzie Pan poucza proroka, by zapytał kapłana o drogę, wskazówkę w pewnej konkretnej sprawie. Prawo jest łaską, gdyż dostarcza nam drogi do wyjścia z kłopotów, drogi życia, drogi wolności.

Pytanie do omówienia i przemyślenia: Jak identyfikacja prawa z łaską wpływa na zbawienie? W świetle Ez 28,15-16, dlaczego znajdujemy prawo w niebie, choć nie ma tam grzechu (przynajmniej po wyrzuceniu Lucyfera i innych upadłych aniołów)? Dlaczego prawo Boże jest wyrazem charakteru Boga, a zatem drogą do zrozumienia i miłowania Boga? Przeczytaj Dziesięciorgo Przykazań i zidentyfikuj łaskę w każdym z nich oraz wyjaśnij, dlaczego prawo jest łaską.

Łaskawość prawa Bożego

Tekst prawa Bożego jest piękny sam w sobie. Jest arcydziełem literatury. Bóg nie tylko przejawiał łaskę udzielając Dziesięciorga Przykazań, ale uczynił to w iście artystyczny sposób. Poniższe zadanie pomoże ci docenić łaskawość Bożych przykazań:

- Najpierw przeczytaj tekst przykazań, by docenić ich estetyczne piękno.
- Następnie zwróć uwagę na paralelizm między pierwszymi pięcioma przykazaniem (1, 2, 3, 4, 5) i ostatnimi pięcioma (6, 7, 8, 9, 10). Porównaj przykazania parami (1 i 6 łączą morderstwo popełnione na człowieku stworzonym na obraz Boga z wyjątkowością Boga; 2 i 7 łączą bałwochwalstwo z cudzołóstwem; 3 i 8 łączą kradzież z fałszywym przysięganiem; 4 i 9 łączą łamanie soboty z fałszywym świadectwem; 5 i 10 łączą cześć dla rodziców z pożądaniem cudzej żony). Czego możemy się nauczyć z każdego porównania?

Pytanie do omówienia i przemyślenia: Dlaczego sobota znajduje się w centrum Dziesięciorga Przykazań? Czego uczy nas to centralne miejsce soboty? Jak łamanie czwartego przykazania wpływa na przestrzeganie pozostałych przykazań? Jak sobota ukazuje powiązanie prawa z łaską? Porównaj czwarte przykazanie z piątym. Jakie wspólne motywy występują w tych dwóch przykazaniach? Czego uczą te powiązania?

Część III: Zastosowanie

Pobożna żona pastora ciężko zachorowała. Pastor modlił się żarliwie o jej wyzdrowienie, ale jego żona nie wyzdrowiała. Pastor rozgniewał się na Boga i postanowił porzucić służbę, bo Bóg nie dokonał cudu, o który go prosił.

Pytanie do omówienia i przemyślenia: Jak ta prawdziwa historia ma się do twojego doświadczenia z Bogiem? Jaka jest twoja motywacja do posłuszeństwa Bożym przykazaniom? W jakim stopniu przestrzegasz Bożych przykazań z myślą o Bożych błogosławieństwach, których spodziewasz się w zamian? Jakie jest twoje osobiste doświadczenie związku między prawem i łaską w praktycznym życiu?

W starożytnej żydowskiej tradycji jest pewien rabiniczny *Midrasz* (przypowieść) komentująca dziwną geograficzną strategię Boga związaną z udzieleniem *Tory*. Dlaczego Bóg nie dał ludziom *Tory* w kraju Izraela, w Rzymie czy Grecji? Każdy naród ma prawo myśleć, że zasługuje na taki zaszczyt. Powodem, dla którego Bóg wybrał jako miejsce nadania *tory* ziemię niczyją było uniknięcie wszelkiej nacjonalistycznej dumy związanej z prawem i uczynienie prawa dostępnym dla każdego, kto chce go przestrzegać.

Pytanie do przemyślenia: Dlaczego powszechnie zdarzające się wyznanie wiary: „Jestem dumny z tego, że jestem chrześcijaninem”, czy nawet: „Jestem dumny z tego, że jestem adwentystą dnia siódmego”, jest

niestosowne (przeczytaj 1 Kor 1,31; por. Ps 34,3)? Jak duma z przynależności do szacownej instytucji może wpływać na skuteczność misji?